

ZAJEM, OBDELAVA IN UPORABA PODATKOV O OKOLJU IN PROSTORU: GEO, GMES IN NACIONALNE AKTIVNOSTI V SLOVENIJI

Mojca Kosmatin Fras, Mihael Mohorčič, Sonja Lojen, Matevž Domajnko, Anka Lisec

V organizaciji Instituta Jožef Stefan (IJS), Fakultete za gradbeništvo in geodezijo pri Univerzi v Ljubljani (UL FGG) ter Centra odličnosti Vesolje-SI je 16. februarja 2012 v Rektorskem centru Podgorica Instituta Jožef Stefan potekala delavnica *Zajem, obdelava in uporaba podatkov o okolju in prostoru: GEO, GMES in nacionalne aktivnosti v Sloveniji*. Organizirana je bila kot del projektov 7. okvirnega programa EU, v katerih sodelujejo slovenski partnerji: OBSERVE (UL FGG) ter BalkanGEONet in EGIDA (IJS). Njen namen je bil strokovni javnosti predstaviti mednarodne dejavnosti slovenskih institucij na področjih razvoja prostorske podatkovne infrastrukture in sistemov za opazovanje Zemlje. Na delavnici je sodelovalo 68 predstavnikov ponudnikov in uporabnikov prostorskih in okoljskih podatkov iz Slovenije, med drugimi predstavniki ministrstev, pristojnih za kmetijstvo in okolje, infrastrukturo in prostor, obrambo, gospodarski razvoj in tehnologijo; predstavniki Geodetske uprave RS, Agencije RS za okolje ter Statističnega urada RS; predstavniki raziskovalnih institucij, zasebnih podjetij in drugi.

Predavanje dr. Silve Žlebirja na temo GEO in GMES, Agencija RS za okolje (levo); predavanje mag. Irene Ažman o direktivi INSPIRE, Geodetska uprava RS (desno)

Domači predavatelji in gosta iz tujine so udeležencem predstavili prizadevanja mednarodne skupine GEO (angl. *Group on Earth Observation*) za vzpostavitev globalnega sistema sistemov

za opazovanje Zemlje GEOSS (angl. *Global Earth Observation System of Systems*), pobudo Evropske komisije in Evropske vesoljske agencije GMES (angl. *Global Monitoring for Environment and Security*) za avtonomen dostop do informacij v povezavi z okoljem in varnostjo, strategijo Evropske komisije glede aktivnosti GEO in GMES v povezavi z novim okvirnim programom Horizon2020, slovenske dejavnosti v okviru direktive INSPIRE, nekatere dosežke slovenskih raziskovalcev v aktualnih projektih 7. okvirnega programa (BalkanGEONet, OBSERVE in EGIDA), razvoj in uporabo mikrosatelitov, druge aktivnosti Centra odličnosti VESOLJE-SI in nekatere dobre prakse uporabe podatkov oddaljenega opazovanja Zemlje ter prostorske podatkovne infrastrukture, med drugim dobri praksi na primeru izgradnje integriranega sušnega monitoringa v jugovzhodni Evropi (EuroGEOSS).

Po predavanjih je potekala razprava v obliki okrogle mize z vabljenimi predstavniki vladnih organov in institucij, ki imajo pomembno vlogo pri razvoju in vzdrževanju prostorskih podatkovnih baz in infrastrukture.

Na okrogli mizi, ki jo je vodil dr. Kristof Oštir (ZRC SAZU), so sodelovali (od leve proti desni): mag. Jurij Režek (Geodetska uprava RS), Jurij Mlinar (ministrstvo, pristojno za prostor), mag. Aleš Florjanc (ministrstvo za obrambo), Jasna Šinigoj (Geološki zavod Slovenije), dr. Boris Pukl (IJS), dr. Aleš Mihelič (Direktorat za znanost in tehnologijo) in dr. Vojko Bratina (Evropska komisija).

Slovenija se prek evropskih projektov in članstva v različnih organizacijah uspešno vključuje v evropske aktivnosti za opazovanje Zemlje, ki so usmerjene v globalno in racionalno zbiranje podatkov ter njihovo široko uporabo. Prepoznavnost pobude GEO je v slovenski strokovni javnosti precej slaba (Slovenija se je pobudi pridružila leta 2005). Ne glede na to pri nas potekajo številne dejavnosti v zvezi z direktivo INSPIRE in dejavnosti slovenskih partnerjev, ki sodelujejo v številnih

mednarodnih projektih in zvezah s področja prostorske podatkovne infrastrukture in sistemov za opazovanje Zemlje. V skladu s povpraševanjem in vse večjimi zahtevami uporabnikov tudi slovenska zasebna podjetja razvijajo številne rešitve, ki lajšajo dostop do različnih prostorskih podatkovnih nizov.

Na okrogli mizi je bilo obravnavano vprašanje slabe koordinacije dejavnosti na teh področjih, ki bi morale biti usklajene tako za kakovostno in učinkovito podporo prostorske podatkovne infrastrukture in sistemov za opazovanje Zemlje znotraj države kot z vidika vidnejšega in transparentnega zastopanja Slovenije na mednarodni ravni. Poleg pomanjkanja informacij o dejavnostih slovenskih partnerjev v različnih mednarodnih projektih je bila omenjena težava nepovezanega delovanja vladnih institucij in skupin na državni ravni. Obravnavano je bilo tudi vprašanje zagotavljanja in nadzora kakovosti prostorskih in okoljskih podatkov, tudi v skladu z direktivo INSPIRE, v kateri so sicer kakovostni parametri določeni precej ohlapno. Kljub številnim dejavnostim na tem področju Slovenija še vedno ostaja na repu držav članic Evropske unije po številu podatkovnih nizov, ki so usklajeni z direktivo INSPIRE (poročilo je bilo izdelano v prvi polovici leta 2011); Slovenija je tudi na dnu letvice članic Evropske unije po vlaganju v razvoj prostorske podatkovne infrastrukture in vesoljske tehnologije. Skupno mnenje udeležencev okrogle mize je bilo, da se je treba najprej spopasti s slabo koordinacijo dejavnosti na področju ponudbe in posredovanja podatkov o prostoru in okolju na državni ravni. Za to bi morale poskrbeti vladne institucije z dobrim medsektorskim sodelovanjem.

dr. Mojca Kosmatin Fras, Matevž Domajnko, dr. Anka Lisec (OBSERVE, <http://www.observe-fp7.eu>)

UL FGG, Jamova cesta 2, SI-1000 Ljubljana

e-pošta: mojca.kosmatin-fras@fgg.uni-lj.si, matevz.domajnko@fgg.uni-lj.si, anka.lisec@fgg.uni-lj.si

dr. Mihael Mohorčič (BalkanGEONet, <http://www.balkangeo.net>), dr. Sonja Lojen (EGIDA, <http://www.egida-project.eu>)

Institut Jožef Stefan, Jamova cesta 39, SI-1000 Ljubljana

e-pošta: mihael.mohorcic@ijs.si, sonja.lojen@ijs.si